

JACQUES DERRIDA

KRIOI

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΤΕΡΜΩΝ:
ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΑΠΕΙΡΩΝ, ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

ΙΝΔΙΚΤΟΣ

Τίτλος πρωτοτύπου:
JACQUES DERRIDA
Béliers – Le dialogue ininterrompu: entre deux infinis, le poème

Άρχική έκδοσή του παρόντος κειμένου ἀποτελεῖ ή Διάλεξη ποὺ ἐκφωνήθηκε εἰς μνήμην τοῦ Hans-Georg Gadamer στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Χαϊδελβέργης, στὶς 5 Φεβρουαρίου 2003, ἀπὸ τὸν Jacques Derrida.

ΙΔ

ISBN 978-960-518-311-0

© 2003, ÉDITIONS GALILÉE, 9 rue Linné, 75005 Paris
© 2008, « ΙΝΔΙΚΤΟΣ » ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Καλλιδρομίου 64, 114 73 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.88.38.007, e-mail: indiktos@indiktos.gr

JACQUES DERRIDA

KΡΙΟΙ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΤΕΡΜΩΝ:
ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΑΠΕΙΡΩΝ, ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

Πρόλογος-Μετάφραση:
ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΑΓΚΥΡΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐπίμετρο:
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΤΣΟΣ

ΙΝΔΙΚΤΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ 2008

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

1. «ΟΡΦΑΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ» ΚΑΙ «ΔΟΚΙΜΕΣ ΑΠΟΚΡΥΠΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ»

H διάλεξη που έκφωνήθηκε είς μνήμην του Hans-Georg Gadamer στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Χαιδελβέργης, στις 5 Φεβρουαρίου 2003 ἀπὸ τὸν Jacques Derrida (ὅπως καὶ ἐκείνη τῆς Ἀθήνας, στὸ Γαλλικὸ Ἰνστιτοῦτο Ἀθηνῶν, στις 9 Μαρτίου 1995, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, στις 25 Μαΐου 2003)¹, ἀποτελεῖ δειγματολόγιο καὶ συνοθύλευμα διαλόγων ἐπάνω σὲ κείμενα φιλοσοφικὰ καὶ ἀνθρωπο-θρησκευτικά.

Ο Hans-Georg Gadamer, προτοῦ συναντηθεῖ μὲ τὸν Heidegger, εἰδικεύτηκε στὴ μελέτη τῆς πλατωνικῆς σκέψης καὶ μάλιστα τῶν ἀναλυτικῶν διαδικασιῶν της. Αὐτὸ τὸ ἀναφέρω ἐδῶ προκειμένου νὰ τονίσω τὴν ἀποφή του ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἔρμηνεία κάποιων σημαντικῶν ἀποσπασμάτων τοῦ πλατωνικοῦ Φαιδροῦ καὶ κατ' ἐπέκταση νὰ κατανοηθεῖ ἡ στάση τοῦ Ὑποκειμένου ἀπέναντι στὰ ποιήματα τοῦ Paul Celan τὰ ὅποια θεωροῦσε ὡς «δοκιμὲς ἀποκρυπτογράφησης μᾶς μὴ ἀναγνώσιμης γραφῆς»². Κατὰ τὸν Gadamer, ἡ φαινομενικὰ θετικὴ ἀρχὴ τῆς ἔρμηνείας καθορίζεται διαμέσου τῆς ἔρωτησης ποὺ ἔχει τεθεῖ. Ή διαλεκτικὴ τῆς ἔρωτησης καὶ τῆς ἀπάντησης ἔχει οὖδη προβλέψει (*zurvorgekommen*) καὶ προεξοφλήσει τὴν διαλεκτικὴ τῆς ἔρμηνείας. Εἶναι αὐτὸ ποὺ καθορίζει τὴν κατανόηση ὡς γεγονός (*Geschehen*)³. Ή διαλεκτικὴ τῆς ἔρωτησης καὶ τῆς ἀπάντησης ὡς

1. JACQUES DERRIDA, *Μαρτυρία καὶ Μετάφραση – Ἐπιβιώνοντας ποιητικά*, Γαλλικὸ Ἰνστιτοῦτο Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 1996 [Συνεργάζονται οἱ Γ. Βέλτσος, Χ. Γ. Λάζος, Α. Μπαλτᾶς, Β. Μπιτσώρης, μετάφραση-σημειώσεις: Β. Μπιτσώρης].

2. ΕΛΕΝΗ ΝΟΥΣΙΑ, «Γιὰ τὴ συνομιλίᾳ ἐπὶ τοῦ ὄφους τοῦ Paul Celan», στὸ περιοδικὸ *Nέα Συντέλεια*, Ἀθήνα 2004, τεῦχος 1, σελ. 90.

3. «Le commencement apparemment théâtrique de l'interprétation est en vérité réponse,

γεγονός διαφαίνονται έντονα στὸν τελευταῖο στίχο τοῦ ποιήματος *Grosse Glühende Wölbung* τῆς ποιητικῆς συλλογῆς «Atemwende» τοῦ Paul Celan ἡ δποία ἀπασχολεῖ καὶ τὸν Derrida.

Στὴ διάλεξή του στὴ Χαιδελβέργη ὁ Derrida ἀναφέρεται στὸν Φαιδρὸν τοῦ Πλάτωνα προκειμένου νὰ προβάλῃ τὴν ἀξία τοῦ διαλόγου σὲ σχέση μὲ τὴν ἀξία τῆς γραφῆς καὶ τὴν πολυπλοκότητά της. Στὸ πλατωνικὸ κείμενο ὁ ἡμίθεος Θεὺθ εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ ἀνακάλυψε τὴν ἐπιστήμη τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ λογισμοῦ, τὴ γεωμετρία, τὴν ἀστρονομία καὶ τοὺς χαρακτῆρες τῆς γραφῆς: «τοῦτο δέ, ὥστε βασιλεῦ, τὸ μάθημα, ἔφη ὁ Θεύθ, σοφωτέρους αἰγυπτίους καὶ μνημονικωτέρους παρέξει· μνήμης τε γάρ καὶ σοφίας φάρμακον ηγεθή»⁴.

Στὸ Πλάτωνος Φαρμακεία ὁ Derrida παρουσιάζει ἐπιμελῶς τὴν ἀναγκαιότητα αὐτοῦ τοῦ φαρμάκου, τῆς γραφῆς δηλαδή. «Τὸ φάρμακο προσφέρεται ἐδῶ στὸν βασιλιὰ-πατέρα (*"Αρμωνα*) καὶ αὐτὸς τὸ ἀμφισβῆτε. Ὁ πατέρας ὑποπτεύεται καὶ ἐπιτηρεῖ τὴ γραφή»⁵. Καὶ συνεχίζει: «τὸ καθεστώς αὐτοῦ τοῦ ὄρφανοῦ (τοῦ γραπτοῦ κειμένου) ποὺ κανεὶς δὲν ἀναλαμβάνει τὴ φροντίδα του, ἐπικαλύπτει τὸ καθεστώς ἐνὸς γράφειν τὸ δόποιο, ἐπειδὴ δὲν εἶναι τέκνο κανενὸς τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ προβάίνει στὴν ἐγγραφή, μόλις καὶ παραμένει τέκνο καὶ δὲν ἀναγνωρίζει πλέον τὴν καταγωγή του: μὲ τὴ σημασία τοῦ δικαίου καὶ τῆς ὀφειλῆς. Σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ γραφή, ὁ ζωντανὸς λόγος εἶναι ζωντανὸς ἐπειδὴ ἔχει ἐναν ζωντανὸ πατέρα (ἐνῶ τὸ ὄρφανὸ

et comme toute réponse, le sens d'une interprétation se détermine à travers la question qui est posée. La dialectique de la question et de la réponse détermine le comprendre comme un événement», στὸ βιβλίο τοῦ GUY DENIAU, *Gadamer*, Paris 2001, éd. Ellipses, σελ. 44.

4. ΠΛΑΤΩΝΟΣ, *Φαιδρος*, 274e.

5. JACQUES DERRIDA, *Πλάτωνος Φαρμακεία*, μτφρ. Χ. Γ. Λάζος, ἐκδ. "Αγρα, σσ. 83-84 [La Pharmacie de Platon, éd. du Seuil, Paris 1972].

εἶναι μισοπεθαμένο), ἔναν πατέρα παρόντα ποὺ στέκει ὅρθιος στὸ πλευρό του, πίσω του καὶ μέσα του, ποὺ τὸν ὑποστηρίζει μὲ τὴν ὁρθότητά του, ποὺ συμπαρίσταται στὸ τέκνο του αὐτοπροσώπως καὶ ἐξ ὀνόματός του»⁶.

Ἡ σπερματικὴ γραφή, ποὺ ἐκφωνήθηκε τόσες φορὲς ἀπὸ τὸν Jacques Derrida, ἐπανέρχεται γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ στὸ *Béliers* [Κριοί], τὸ ἀνὰ χεῖρας δηλαδὴ ἐλεγεῖο του γιὰ τὴν ἀνθρώπινη (γενικά) καὶ τὴν ἑβραϊκή (εἰδικά) διασπορά. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, τὸ ρῆμα *tragen* (φέρω) γιὰ τὸ δποῖο γίνεται λόγος, θυμίζει, πέραν τῆς σχέσης τοῦ Derrida μὲ τὸν Gadamer, τὴ σχέση τοῦ προφήτη Ἡλιοῦ καὶ τοῦ μαθητῆ του Ἐλισαίου καὶ εἰδικότερα τὴ στιγμὴ τῆς ἀνάληψής του στοὺς οὐρανούς. Ὁ προφητικὸς μανδύας περνᾷ στὸν Ἐλισαῖο. Τί συμβαίνει ὅμως μὲ τοὺς φιλοσόφους καὶ πῶς νὰ κουβαλήσεις ἔναν νεκρὸ φιλόσοφο; Πηγαίνοντας παραπέρα τὸ ποιητικό του ἔργο· *Tragen*⁷.

2. Η ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

ΤΟΥ PAUL CELAN – ΕΝΑΛΛΑΓΕΣ ΣΙΩΠΗΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΑΣ

Εἶναι ἀναμφισβήτητο πώς οἱ λεκτικὲς ὑφάνσεις στὰ ποιήματα τοῦ Paul Celan δημιουργοῦν σκοπέλους τόσο στὴν ἀνάγνωση ὅσο καὶ στὴν ἔρμηνεία. Ὅπως ἀποφαίνεται ὁ Derrida στὸ τρίτο μέρος τῆς διάλεξής του, οἱ συνδέσεις μεταξὺ τῶν στίχων, ἀν ἀποκλειστοῦν ἀπὸ κάποιους ἄλλους παράγοντες (προσωπικούς, πολιτισμικούς, ἔθνο-φιλοσοφικούς) δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ἀποκατασταθοῦν μὲ βεβαιότητα, ἐφόσον ἔχουν χαρακτήρα διαλογικό. Γιὰ παράδειγμα παραθέτει τοὺς στίχους τοῦ ποιήματος «Wo- / gegen / rennt er nicht an?» Κι ἐνῶ ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ τὴν σκοτεινὴ πλευρὰ μιᾶς ρητορικῆς, καταλήγουμε στὸ

6. Ὁ.π., σελ. 86.

7. Α' Βασ. 19, 19-21 καὶ Β' Βασ. 2, 1-12.

συμπέρασμα πώς δὲν πρόκειται γιὰ ἐντυπωσιασμοὺς καὶ ἔξεζητημένους «τροπισμούς». Ὁ Paul Celan ἔζησε σὲ στρατόπεδα καταναγκαστικῆς ἐργασίας, ἔχασε ἀγαπημένα πρόσωπα καὶ εἶδε τὸ λαό του νὰ ἀφανίζεται. Λέξεις ὅπως Stein (πέτρα), Atem (πνοή), Stirn (μέτωπο), Asche (στάχτη), Schweigen (σιωπή)⁸, ἐπανέρχονται ἐπίμονα στὸ ποιητικό του ἔργο καὶ ἀνακυκλώνουν τὴν «στάχτη».

Θυμίζοντας τὴν τεχνικὴ τῶν πέντε ἐπιπέδων τοῦ Roland Barthes (*S/Z*)⁹ ὁ Derrida προβαίνει σὲ μιὰ πολλαπλὴ ἀνάγνωση τοῦ κειμένου τοῦ Celan. Μ’ αὐτὸν τὸν τρόπο διευκολύνεται ἡ εἰσβολὴ στὸ ποίημα δίχως νὰ γίνονται παρανοήσεις εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Ἐξετάζει τοὺς γραμματικοὺς χρόνους τοῦ ποιήματος, κατόπιν ἐντοπίζει τὴν στίξην, τὴν ἐναλλαγὴ τῶν προσώπων καὶ τὴ θέση τῶν ἐρωτήσεων καθὼς καὶ ὅλα τὰ μορφολογικὰ καὶ φωνολογικὰ στοιχεῖα τοῦ ποιήματος. Γιὰ νὰ περάσει στὴ συνέχεια σὲ μιὰ συντηρητικὴ καὶ ὅχι βέβαιη προσέγγιση τῶν ἐννοιῶν καὶ νὰ μιλήσει γιὰ τὶς μεταφραστικὲς δυσκολίες τοῦ τελευταίου στίχου («Die Welt ist fort, ich muss dich tragen»). Ὁ Celan κάνει συχνὰ χρήση τῆς γερμανικῆς γλώσσας συνθέτοντας δίχως περιορισμοὺς λέξεις ἐκ νέου. Αὐτὸ ἀνήκει στὰ δημιουργικὰ γνωρίσματα τῆς γλώσσας του.

8. «Ἐτσι σιώπησε καὶ ἡ πέτρα ἐπίσης, καὶ γαλήνη ἔγινε ἐπὶ τοῦ ὅρους ὃπου πήγαιναν, αὐτὸς κι ἐκεῖνος». Ἡ πέτρα, κυρίαρχο στοιχεῖο στὸν ποιητικὸ κόσμο τοῦ Celan, ἐμφανίζεται καὶ στὰ πεζά του κείμενα (βλ. E. ΝΟΓΣΙΑ, δ.π., σελ. 86) καὶ ἀναφέρεται στὴ συνάντηση ποὺ εἶχαν ὁ Celan (ὁ μικρὸς Ἐεραῖος) καὶ ὁ Theodor Adorno (ὁ μεγάλος Ἐεραῖος) στὶς Ἀλπεις. Καὶ ἐδῶ ἀκόμη ὁ Celan ὑπεραμίνεται μᾶς ποίησης ἐρμητικῆς, δηλαδὴ πολλαπλῶς κωδικοποιημένης.

9. S/Z, éd. Seuil, Paris 1976. Ὑπενθυμίζω ἐδῶ τὰ πέντε σημεῖα ἀνάγνωσης τοῦ λογοτεχνικοῦ ἔργου (le scriptible, le lisible, l’interprétation, le texte pluriel, la connotation) καὶ τὶς πέντε φωνές (voix de l’Empire, voix de la Personne, voix de la Science, voix de la Vérité, voix du Symbole).

3. ΜΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΘΝΟ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Στὸ τέταρτο μέρος τῆς διάλεξής του, ὁ Derrida ξεκινᾶ μὲ μὰ ἔθνο-φιλοσοφικὴ ἀνάλυση τοῦ ποιήματος *Grosse Glühende Wölbung* προκειμένου νὰ ἐμβαθύνει καὶ νὰ ἐρμηνεύσει τὸν τελευταῖο στίχο τοῦ ποιήματος ποὺ εἶναι κατὰ τὸν Derrida καὶ ὁ πιὸ δυσμετάφραστος.

Δίνει ἴδιαίτερη βαρύτητα στὸ σύμβολο τοῦ κριοῦ, ὁ ὅποῖος ἀποτελεῖ ζῶο θυσίας, ἀλλὰ παράλληλα ἀναπαριστᾶ καὶ τὸ σύμβολο τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου· μελετᾶ τὴ σημασίᾳ τοῦ *shofar* (κέρας), τοῦ *Schibboleth* (στάχυς, σύνθημα, κατὰ τοὺς Ο', ἡ προφορὰ τοῦ ὅποίου στὰ ἔβραικὰ λειτουργησε ὡς ἀναγνωριστικὸ σημεῖο ἀπὸ στρατιωτικὴ φρουρά) καὶ τῶν τελετουργικῶν ἡμερομηνιῶν γιὰ νὰ προσεῖ στὴν ἀποκρυπτογράφηση τῶν ἐνδιάθετων νοημάτων τοῦ Celan, ἐνῶ τὸ ζήτημα τῶν Ἐβραίων ἀρχίζει νὰ πρωτοστατεῖ στὴ συνέχεια. Κατὰ τὸν Derrida εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταφράσουμε τὰ ποιήματα τοῦ Celan δίχως νὰ λάθουμε ὑπ' ὄψιν μας τὴν παράμετρο τοῦ Ὁλοκαυτώματος. Ἰδίως, σύμφωνα μὲ τὴν διάσημη διατύπωση τοῦ T. Adorno, πὼς μετὰ τὸ Auschwitz «εἶναι ἀδύνατον νὰ γραφτοῦν ποιήματα»¹⁰.

Σὲ κάποια ἄλλη διαφορετικὴ περίσταση ὁ Derrida πῆρε τὴν ἀκόλουθη θέση σχετικὰ μὲ τὴν ποίηση: «"Ολα τὰ κείμενα εἶναι διαφορετικά. Πρέπει νὰ προσπαθοῦμε νὰ μὴν τὰ ὑποβάλλουμε ποτὲ στὸ ἴδιο μέτρο. Νὰ μὴν τὰ διαβάζουμε ποτὲ μὲ τὸ ἴδιο "μάτι". Κάθε κείμενο ἐπικαλεῖται, ἐὰν μποροῦμε νὰ τὸ ποῦμε ἔτσι, ἵνα διαφορετικὸ "μάτι". Βεβαίως, σὲ κάθε μέτρο τὸ κείμενο ἀναταποκρίνεται καὶ σὲ μὰ κωδικοποιημένη, προσδιορισμένη προσδοκία, σὲ ἓνα μάτι καὶ σ'

10. THEODOR ADORNO, «Kulturkritik und Gesellschaft», στὸ *Gesammelte Schriften* 10, 1, Frankfurt, 1977, σελ. 30.

ἔνα αὐτὶ ποὺ τὸ προσλαμβάνουν καὶ τὸ ὑπαγορεύουν, κατὰ κάποιον τρόπο, ἢ τὸ προσανατολίζουν»¹¹.

‘Η συγγένειά του μὲ τὸ ποιητικὸ κείμενο εἶναι πασιφανῆς: ὁ Derrida χρησιμοποιεῖ ὁ ἴδιος ἔναν λόγο ποιητικὸ προκειμένου νὰ ψηλαφήσει τὰ κείμενα. “Οπως ἄλλωστε ἀναφέρει καὶ ὁ ἴδιος: «Μοῦ φαίνεται πώς ὁ Hegel δὲν ἔχει λάβει ὑπ’ ὅψιν αὐτὴ τὴ σχέση μεταξὺ τοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ ποιητῆ. Αὐτὸ διπωσδήποτε τὸ ἔχει κάνει ὁ Heidegger καὶ στὰ κείμενα σχετικὰ μὲ τὸν Trakl καὶ σ’ αὐτὸ διπου μιλᾶ γιὰ τὸν Ποιητή [Dichter] καὶ τὸν Στοχαστή [Denker].” Επιμένει στὴ διαφορὰ τῶν δύο, στὸ γεγονός δτι ἡ ἀνάγνωση τοῦ στοχαστῆ δὲν μπορεῖ νὰ ὑποκατασταθεῖ ἀπὸ τὴν ποιητικὴ ἀνάγνωση τοῦ ποιητῆ. Μόνο, ἔνας ποιητής μπορεῖ νὰ μιλήσει γιὰ ἔναν ποιητή»¹².

‘Ο Jacques Derrida, ὡς φιλόσοφος, ὀλοκλήρωσε τὶς ἀνασκαφὲς στὸ γλωσσικὸ ὑπέδαφος τῶν *Κριῶν* [Béliers] (μὲ τὴν ἀρωγὴ πάντα τῆς ἐρμηνευτικῆς καὶ τῆς φαινομενολογίας) κάπως συγκρατημένα. Δὲν προέβη σὲ μιὰ τελεσίδικη μετάφραση τοῦ ποιήματος τοῦ P. Celan. ‘Η συνεισφορά του ἔγκειται στὸ πλῆθος τῶν προοπτικῶν ποὺ ἔθεσε ὁ ἴδιος μὲ σκοπὸ τὴν πολυσχιδῆ ἀνάγνωση καὶ ἐρμηνεία τῶν ποιητικῶν κειμένων μέσω τῆς ἀναζήτησης τῶν μεταφραστῶν-σκαπανέων καὶ τῶν γραπτῶν-μνημείων ἐντὸς τοῦ χωροχρόνου.

«Die Welt ist fort, ich muss dich tragen» [«Ἄπερχεται ὁ κόσμος καὶ

11. Παρουσιάστηκε στὸ *Autrement Revue*, ἀρ. 102, «Que pensent les philosophes?» [«Τί σκέφτονται οἱ φιλόσοφοι;»], τῶν J. Message, J. Roman καὶ E. Tassin, Παρίσι, Νοέμβριος 1988. ‘Η εἰσαγωγὴ στὸ κείμενο ἦταν ἡ ἔξῆς: «Ἀν ξανασκεφτοῦμε τὰ κείμενα ποὺ τὴ διαμόρφωσαν σὲ παράδοση, ἡ φιλοσοφία ἀποκαλύπτεται ἀλληλέγγυα πρὸς μία γραφή. Τί συμβαίνει μὲ τὰ ὄρια καὶ τὴν ἐρμηνικότητα τοῦ φιλοσοφικοῦ λόγου;» Ο Jacques Derrida ἔδωσε τέσσερεις ἀπαντήσεις.

12. Συζήτηση μὲ τὸν Jean Daive ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ FIG, τεῦχος 5, Παρίσι 1991, σελ. 32 [ἡ μετάφραση δική μου].

πρέπει πάνω μου νὰ σὲ φέρω»]. Δύο συλλήψεις, δύο σκηνές. ⁷ Ήδη στὴν Α' Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή (7, 31) διαβάζουμε: «παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου». ⁸ Οσον ἀφορᾶ τὴν εὐθύνην ποὺ ἔχει ὁ ἄνθρωπος νὰ κουβαλήσει τὸ ἀγαπημένο του πρόσωπο ὅταν χάνεται ὁ κόσμος, ἡ εἰκόνα τοῦ Αἰνεία εἶναι ἀρκετὰ ὑποθλητική: ἡ Τροία χάνεται κι ἐκεῖνος ἀναλαμβάνει νὰ μεταφέρει στὴν πλάτη του τὸν γηραιὸ πατέρα του, τὸν Ἀγχίση, ὁ δποῖος, κατὰ τὸν ὅμηρικὸ ὕμνο, ὑπῆρξε ὁ ἀγαπημένος τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης¹³. Ο Αἰνείας θὰ δημιουργήσει τὸν θεοπρόβλητο λαὸ τῆς Ρώμης, θέμα ποὺ θὰ συνεχιστεῖ ὧς τὴν Θεία Κωμωδία τοῦ Δάντη.

ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΑΓΚΥΡΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Φεβρουάριος 2007

13. ΒΙΡΓΙΛΙΟΣ, Αἰνειάδα I-II.

Στίς 5 Σεπτεμβρίου τοῦ 2003 ὁ Jacques Derrida καλεῖται νὰ ἐκφωνήσει μὰ διάλεξη στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Χαϊδελβέργης εἰς μνήμην τοῦ Hans-George Gadamer. Ἐχοντας ἀναπτύξει ἐν ζωῇ μὰ σχέση – σχέδὸν φιλίᾳ – γεμάτῃ ἴδιαιτερότητες, σχέση γεμάτη διάλογο φιλοσοφικὸ βασισμένον ἐπάνω στὶς ἀρχὲς τῆς ἔρμηνευτικῆς καὶ τῆς φαινομενολογίας, ὁ Derrida ἔρχεται νὰ συνεχίσει τὸν διάλογο αὐτὸν κατόπιν τοῦ θανάτου τοῦ Gadamer.

Παίρνει ως ἀφορμὴ τὸ ποίημα τοῦ Γερμανοῦ ποιητῆ Paul Celan, *Grosse, Glühende Wölbung* [Μέγας, διάπυρος θόλος], ποιητὴ ποὺ κινητοποίησε συναισθηματικὰ καὶ διανοητικὰ τόσο τὸν Gadamer ὅσο καὶ τὸν Derrida, γιὰ νὰ ἀναπτύξει τὸν προβληματισμό του σχετικὰ μὲ τὸ δυνατὸν τῆς μεταφραστικῆς ἐπανάγνωσης ἐνὸς κειμένου ὅπως τὸ τσελανικὸ ποίημα. Ὁ ἴδιος ὁ Derrida χρησιμοποιεῖ ἔναν λόγο ποιητικὸ προκειμένου νὰ ψηλαφήσει τὸ ποίημα. Ἐστιάζει δὲ τὴν προσοχὴ του στὸν τελευταῖο του στίχο («Ἄπερχεται ὁ κόσμος καὶ πρέπει πάνω μου νὰ σὲ φέρω»), προσφέροντάς μας ἐν τέλει ἔνα σπαρακτικὸ κείμενο γύρω ἀπὸ τὴν εὐθύνη καὶ τὸ «καθῆκον» τοῦ ἀνθρώπου νὰ «κουβαλήσει» τὸν ἄγαπημένον του πλησίον, ὅταν ὁ κόσμος χάνεται.

Ως φιλόσοφος, ὁ Derrida ὀλοκληρώνει τὶς ἀνασκαφές του στὸ γλωσσικὸ ὑπέδαφος τοῦ ποιήματος κάπως συγκρατημένα. Δὲν προβαίνει σὲ μιὰ τελεσθίδικη μετάφραση. Ἡ συνεισφορά του ἔγκειται στὸ πλῆθος τῶν προοπτικῶν ποὺ ἔθεσε ὁ ἴδιος μὲ σκοπὸ τὴν πολυσχιδῆ ἀνάγνωση καὶ ἔρμηνείᾳ τῶν ποιητικῶν κειμένων μέσω τῆς ἀναζήτησης τῶν μεταφραστῶν-σκαπανέων καὶ τῶν γραπτῶν-μνημείων ἐντὸς τοῦ χωροχρόνου.

ISBN 978-960-518-311-0
www.indiktos.gr

ΙΝΔΙΚΤΟΣ